

V Bruseli 24. 3. 2021
COM(2021) 137 final

2021/0070 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY,

ktorým sa stanovuje Európska záruka pre deti

{SWD(2021) 62 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

Predsedníčka Komisie Ursula von der Leyenová oznámila vytvorenie Európskej záruky pre deti s cieľom zabezpečiť, aby „aby každé dieťa v Európe, ktorému hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie, malo prístup k najzákladnejším právam, ako sú zdravotná starostlivosť a vzdelávanie.“¹. Podpora detí od útleho veku a počas ich celého detstva má mimoriadny význam pre budovanie udržateľnej, rovnoprávnej, inkluzívnej a konkurencieschopnej vedomostnej ekonomiky a spravodlivej spoločnosti.

S cieľom predchádzať sociálnemu vylúčeniu a bojovať proti nemu tento návrh podporuje členské štáty v ich úsilí o zaručenie prístupu ku kvalitným kľúčovým službám pre deti v núdzi: vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, vzdelávanie (vrátane školských aktivít), zdravotná starostlivosť, výživa a bývanie. Zatiaľ čo väčšina detí v EÚ už k týmto službám má prístup, inkluzívny a skutočne univerzálny prístup je nevyhnutný na zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetky deti, a najmä pre deti, ktoré zažívajú sociálne vylúčenie z dôvodu chudoby alebo iných foriem znevýhodnenia.

Sociálne vylúčenie je zložitý a viacrozmerný jav. Jeho hlavnými príčinami sú nedostatočné zdroje a chudoba, ale aj chýbajúci rovnaký prístup k tovaru a službám z dôvodu rôznych foriem znevýhodnenia, čo bráni plnej participácii v spoločnosti². **Návrh sa zameriava na deti v núdzi**, pričom odkazuje na deti ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením. Vzhľadom na mnohostranné výzvy, ktorým čelia ľudia s nízkym príjmom zažívajúci ťažkosti s prístupom k tovaru a službám alebo k trhu práce, sa na úrovni EÚ dohodol zložený ukazovateľ **ohrozenia chudobou alebo sociálnym vylúčením**³. Ukazovateľom sa meria: i) počet ľudí, ktorí majú ekvivalentný disponibilný príjem (po sociálnych transferoch), ktorý je nižší ako hranica rizika chudoby³; ii) závažná materiálna deprivácia, ktorá je spojená s nedostatkom základného tovaru potrebného na zaručenie primeranej životnej úrovne v danej spoločnosti⁴; a iii) veľmi nízka intenzita práce⁵. Deti žijúce v takýchto domácnostiach sú obzvlášť vystavené sociálnemu vylúčeniu a predstavujú skupinu, na ktorú je zamerané toto odporúčanie.

¹ Politické usmernenia pre Európsku komisiu 2019 – 2024.

² Pozri napríklad: Oznámenie Komisie s názvom *Towards a Europe of Solidarity: Intensifying the Fight Against Social Exclusion, Fostering Integration* (Smerom k Európe solidarity: zintenzívnenie boja proti sociálnemu vylúčeniu, podpora integrácie), KOM(92)542. Uznesenie zo zasadnutia Rady a ministrov sociálnych vecí v rámci Rady z 29. septembra 1989 o boji proti sociálnemu vylúčeniu, Ú. v. ES C 277, 31.10.1989, s. 1 – 1. *The multi-dimensional analysis of social exclusion* (Viacrozmerná analýza sociálneho vylúčenia), Levitas *at al.*, (2007); *Leaving no one behind: the imperative of inclusive development* (Na nikoho nezabudnúť: nevyhnutnosť inkluzívneho rozvoja). Správa o svetovej sociálnej situácii v roku 2016, OSN (2016).

³ Stanovená na 60 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu po sociálnych transferoch.

⁴ Závažná materiálna deprivácia znamená nútenú neschopnosť platiť prinajmenšom za 4 z týchto 9 položiek: 1. nájomné, hypotéka alebo účty za služby spojené s bývaním; 2. udržiavanie primeranej teploty v domácnosti; 3. neočakávané výdavky; 4. pravidelná konzumácia mäsa alebo bielkovín; 5. dovolenky; 6. televízny prijímač; 7. práčka; 8. auto; 9. telefón.

⁵ Toto vyjadruje podiel obyvateľov mladších ako 60 rokov, ktorí žijú v domácnostiach, v ktorých ľudia v produktívnom veku počas minulého roka pracovali menej než 20 % svojho celkového pracovného potenciálu.

Vo väčšine krajín EÚ27 je miera osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vyššia v prípade detí než v prípade celkového obyvateľstva. V roku 2019 žilo 22,2 % (takmer 18 miliónov) detí v domácnostiach ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v porovnaní s 20,9 % (približne 91 miliónov) celkového obyvateľstva. Znižovanie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia medzi deťmi bolo za posledné desaťročie pomalšie než u bežného obyvateľstva. Okrem toho je aj medzera chudoby⁶ v EÚ27 vyššia v prípade detí (25,4 % v roku 2019) než v prípade ostatného obyvateľstva (24,3 %), pričom to isté platí pre pretrvávanie chudoby⁷ (14,1 % v prípade detí v roku 2018 oproti 10,8 % v prípade zvyšku obyvateľstva).

Medzi sociálnym vylúčením detí a nedostatočným prístupom ku kľúčovým službám existuje silná súvislosť. Pri deťoch žijúcich v chudobe alebo deťoch, ktoré zažívajú osobitné znevýhodnenia, existuje väčšia pravdepodobnosť, že čelia prekážkam v prístupe k službám, ktoré sú kľúčové pre ich dobré životné podmienky a rozvoj sociálnych, kognitívnych a emocionálnych zručností. Hoci takéto služby sú vo všeobecnosti zavedené vo všetkých členských štátoch, z dôkazov vyplýva, že prístup je nerovnomerný. Približne v jednej tretine členských štátov považujú rodičia so strednými príjmami náklady na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve za veľmi vysoké. Učebnice, školská doprava, strava a ďalšie školské aktivity predstavujú značnú záťaž pre rodinné rozpočty v 15 členských štátoch. V niekoľkých členských štátoch sú úplne bezplatné len niektoré služby súvisiace so zdravotnou starostlivosťou pre deti. V šiestich členských štátoch čelí závažnej deprivácii v oblasti bývania viac ako 10 % detí. Bezdomovectvo sa zvýšilo takmer vo všetkých členských štátoch, a postihuje aj deti. Príčiny nerovného prístupu k službám môžu byť rôznorodé a môžu zahŕňať: nedostatok finančných zdrojov na pokrytie nákladov na služby zo strany rodičov alebo poručníkov; obmedzenú prístupnosť, najmä vo vidieckych⁸, odľahlých alebo znevýhodnených oblastiach; nedostatočné prispôsobenie služieb alebo personálu deťom s osobitnými potrebami; nedostatok informácií o dostupných službách; alebo administratívne prekážky.

Súbežne s chudobou vytvárajú prekážky začleneniu a participácii v spoločnosti aj iné formy znevýhodnenia. V návrhu sa takisto odporúča, aby členské štáty pri navrhovaní svojich vnútroštátnych integrovaných opatrení na podporu detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením zohľadňovali vždy, keď je to vhodné, aj osobitné potreby detí bez domova alebo detí, ktoré trpia závažnou depriváciou v oblasti bývania; ktoré majú zdravotné postihnutie; ktoré majú migrantský pôvod; ktoré majú menšinový rasový alebo etnický pôvod (najmä rómsky pôvod); ktoré sú v náhradnej (najmä ústavnej) starostlivosti; a detí v neistých rodinných situáciách.

Deti zo znevýhodneného prostredia sú neprimerane zasiahnuté sociálnym vylúčením, ktoré často vyplýva z chudoby alebo deprivácie. V závislosti od členského štátu je u detí vychovávaných osamelým rodičom alebo v rodinách s tromi alebo viacerými deťmi alebo

⁶ Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby, ktorý pomáha kvantifikovať mieru chudoby u chudobných ľudí. Vypočítava sa ako rozdiel medzi mediánom ekvivalentného disponibilného príjmu ľudí pod hranicou rizika chudoby a na hranici rizika chudoby, vyjadrený ako percentuálny podiel hranice rizika chudoby.

⁷ Miera pretrvávajúcej chudoby je podiel osôb, ktoré žijú v domácnosti s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou chudoby v aktuálnom roku a počas najmenej dvoch z predchádzajúcich troch rokov.

⁸ Komisia v júni 2021 prijme oznámenie s názvom Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti, v ktorom sa okrem iného bude riešiť otázka obmedzeného prístupu detí ku službám alebo k infraštruktúram vo vidieckych, vzdialených alebo v znevýhodnených oblastiach.

u detí s migrantským či rómskym pôvodom riziko chudoby až trikrát vyššie než u iných detí⁹. Deti zo znevýhodneného prostredia takisto vykazujú výrazne nižšiu mieru účasti, pokiaľ ide o vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve. Deti umiestnené do ústavnej starostlivosti nie vždy majú možnosť v plnej miere využívať výhody hlavného vzdelávacieho prúdu a inkluzívneho vzdelávania. Okrem toho deti so zdravotným postihnutím, deti s migrantským pôvodom alebo deti žijúce vo vidieckych alebo odľahlých oblastiach niekedy nemajú možnosť zapojiť sa do mnohých školských aktivít. Medzi prekážky môže patriť cenová dostupnosť, chýbajúca vhodná infraštruktúra, nedostatočná prístupnosť alebo jazykové problémy. Sťažná je aj účasť týchto detí na preventívnych programoch v oblasti zdravia. Nízky príjem alebo neistá rodinná situácia často vedie k nepravidelnej alebo nezdravej výžive. Nedostatočný prístup k cenovo dostupnému a primeranému bývaní vrátane bezpečnej pitnej vody okrem toho predstavuje aj zvýšené riziko závažnej deprivácie v oblasti bývania a ovplyvňuje celkovú kvalitu života detí. Všetky tieto prekážky v prístupe zachovávajú medzigeneračný cyklus sociálneho vylúčenia s hlbokými a dlhodobými dôsledkami na životy detí.

Predchádzanie sociálnemu vylúčeniu detí a boj proti nemu sú nevyhnutné pre sociálny pokrok a trvalo udržateľný rozvoj. Sociálne vylúčenie má škodlivý vplyv na súčasné a budúce príležitosti detí a na ich schopnosť prispievať do dnešnej a budúcej spoločnosti. U sociálne vylúčených detí existuje menšia pravdepodobnosť dosahovania dobrých školských výsledkov a menšia pravdepodobnosť dobrého zdravotného stavu v porovnaní s ich rovesníkmi, ktorí sú v lepšej situácii. Sú vystavené vyššiemu riziku predčasného ukončenia štúdia a po tom, čo sa stanú dospelými, u nich existuje väčšia pravdepodobnosť (dlhodobej) nezamestnanosti a chudoby kvôli obmedzeným pracovným príležitostiam a nižším zárobkom. Nedostatočné vzdelávanie a slabé zdravie majú aj významný dosah na hospodárstvo a trh práce, pretože brzdia rast zamestnanosti a vedú k menej kvalitnej a menej produktívnej pracovnej sile.

Kríza spôsobená ochorením COVID-19 prehĺbila už existujúce nerovnosti a má za následok závažné riziko zvýšenej miery chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Priniesla sociálno-ekonomické riziká pre ženy a zraniteľné skupiny, ako sú osamelí rodičia, deti a starší ľudia, osoby so zdravotným postihnutím, migranti, menšiny, mladší pracovníci a pracovníci s neistým postavením a ľudia žijúci v oblastiach a domácnostiach s obmedzenou digitálnou pripojiteľnosťou alebo bez digitálnej pripojiteľnosti. Pri skupinách s nízkymi a so strednými príjmami existuje vyššia pravdepodobnosť straty príjmu v dôsledku zvyšujúcej sa nezamestnanosti a menších možností telepráce. Očakáva sa, že vplyv na disponibilný príjem domácností zvýši nerovnosti a môže viesť k tomu, že chudobou alebo sociálnym vylúčením budú ohrozené nové kategórie domácností. Zatvorenie škôl viedlo k tomu, že deti stratili spoľahlivý zdroj výživy, keďže mnohé deti boli pripravené o školskú stravu. Rozsiahla digitalizácia do určitej miery zmiernila straty v oblasti vzdelávania spôsobené zatvorením škôl, ale mnohé deti doma nemali vhodné prostredie na učenie, napríklad z dôvodu nedostatku potrebného vybavenia, nedostatočného internetového pripojenia alebo nedostatočnej podpory pri školskom vzdelávaní. Opatrenia týkajúce sa ochorenia COVID-19 a obmedzenia sociálnych kontaktov mali vplyv aj na opatrenia formálnej starostlivosti, vzdelávanie a služby v oblasti voľného času.

V EÚ panuje zhoda, pokiaľ ide o význam zaručenia účinného a nediskriminačného prístupu ku kvalitným kľúčovým službám pre deti, ktoré čelia rôznym formám

⁹ Spoločná správa o zamestnanosti na rok 2021, prijatá Radou 15. marca 2021.

znevýhodnenia. Európsky parlament vo svojom uznesení z 24. novembra 2015¹⁰, ktoré potvrdil vo svojom uznesení o Európskom sociálnom fonde plus zo 4. apríla 2019¹¹, vyzval na vytvorenie Európskej záruky pre deti so zameraním na deti žijúce v chudobe a s dôrazom na určité kľúčové služby. Parlament takisto požiadal Komisiu, aby preskúmala uskutočniteľnosť takejto Európskej záruky pre deti prostredníctvom viacročnej prípravnej akcie. Rada vo svojich záveroch z 8. júna 2020 rovnako vyzvala Komisiu, aby predložila návrh Európskej záruky pre deti. Európsky dvor audítorov vo svojej osobitnej správe 20/2020 z 29. septembra 2020 o chudobe detí¹² zdôraznil, že na boj proti chudobe detí je potrebné lepšie zamerať podporu Komisie na opatrenia členských štátov. V reakcii na túto správu Rada vyzvala Komisiu, aby zahrnula opatrenia a ciele na boj proti chudobe detí do svojich budúcich iniciatív, a to aj ako súčasť procesu hospodárskej koordinácie v rámci európskeho semestra. Európsky parlament prijal 11. marca 2021 uznesenie o právach detí vzhľadom na stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa¹³, v ktorom vyzýva Komisiu, aby predložila svoj návrh na zriadenie Európskej záruky pre deti v prvom štvrtroku 2021, a vyzýva členské štáty, aby urýchlili jej vykonávanie a aby investovali všetky možné zdroje vrátane finančných prostriedkov EÚ. Európsky parlament takisto zdôraznil, že členské štáty by mali vypracovať viacročné národné stratégie na boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu detí a národné akčné plány Európskej záruky pre deti.

Na žiadne dieťa by sa nemalo zabúdať. Z demografických trendov a nedostatku zručností, ktoré sú zdôraznené v správe Komisie o vplyve demografických zmien, prijatej 17. júna 2020¹⁴, vyplýva, že je nevyhnutné podporovať potenciál mladých generácií bez ohľadu na ich sociálno-ekonomické zázemie. Hoci EÚ zažíva jednu z najvyšších úrovní sociálneho začlenenia a súdržnosti na svete¹⁵, je potrebné prijať rozhodné politické opatrenia na podporu detí v zložitejších podmienkach, ktoré môžu čeliť prekážkam v dôsledku rôznych foriem znevýhodnenia. Európska záruka pre deti sa preto zameriava na podporu detí v núdzi.

Európsky pilier sociálnych práv poskytuje rámec pre opatrenia EÚ a členských štátov na účely spravodlivých a dobre fungujúcich trhov práce a sociálnej ochrany a začlenenia¹⁶. Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv¹⁷ je zameraný na

¹⁰ Uznesenie Európskeho parlamentu z 24. novembra 2015 o znižovaní nerovností s osobitným zameraním na chudobu detí [2014/2237(INI)].

¹¹ Legislatívne uznesenie Európskeho parlamentu zo 4. apríla 2019 k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom sociálnom fonde plus (ESF+), [COM (2018)0382 – C8-0232/2018 – 2018/0206 (COD)].

¹² Osobitná správa 20/2020: Boj proti chudobe detí: podporu Komisie treba lepšie zamerať, Európsky dvor audítorov, 2020.

¹³ Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. marca 2021 o právach detí vzhľadom na stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa [2021/2523(RSP)].

¹⁴ Správa o vplyve demografických zmien, Európska komisia, 2020.

¹⁵ Napríklad celková príjmová nerovnosť, meraná pomerom príjmov horného a dolného kvintilu, dosiahla v roku 2018 v prípade USA hodnotu 8,4, ale v prípade EÚ27 len hodnotu 5,05, pričom ostatným popredným ekonomikám chýbali buď aktuálne a spoľahlivé údaje (odhad Číny za rok 2011 bol 28,3), alebo boli nad úrovňou EÚ (Spojené kráľovstvo 5,6, Japonsko 6,2). Napriek mierne nižšiemu celkovému indexu ľudského rozvoja (0,920 v prípade USA oproti 0,894 v prípade EÚ27 v roku 2019) žije priemerný Európan o 2,4 roka dlhšie než priemerný Američan (v roku 2018 bola očakávaná dĺžka života priemerného Európana 80,9 roka a priemerného Američana 78,5 roka).

¹⁶ Konkrétne zásada 1 – Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie, zásada 3 – Rovnosť príležitostí, zásada 11 – Starostlivosť o deti a podpora detí, zásada 14 – Minimálny príjem, zásada 16 – Zdravotná starostlivosť, zásada 17 – Začleňovanie ľudí so zdravotným postihnutím, zásada 19 – Bývanie a pomoc pre bezdomovcov a zásada 20 – Prístup k základným službám.

¹⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv, COM(2021) 102 final.

d'alsie zlepšovanie životnej úrovne, pracovných podmienok a rovnakých príležitostí pre všetkých, čím sa zabezpečuje spravodlivosť, odolnosť a vzostupná sociálna konvergencia. Akčný plán poskytuje nový impulz na riešenie problému chudoby alebo sociálneho vylúčenia v EÚ. **Stanovuje sa v ňom cieľová hodnota znížiť počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením aspoň o 15 miliónov a z toho by aspoň 5 miliónov mali predstavovať deti.** Revidovaný sociálny prehľad bude sledovať výkonnosť a trendy v členských štátoch, čo Komisii umožní monitorovať pokrok pri vykonávaní zásad Európskeho piliera sociálnych práv v rámci etablovaného rámca koordinácie politík v kontexte európskeho semestra.

Cieľom Európskej záruky pre deti je predchádzať sociálnemu vylúčeniu a bojovať proti nemu zaručením prístupu detí v núdzi k súboru kľúčových služieb. Tým iniciatíva takisto prispeje k podpore rovnakých príležitostí pre deti v núdzi a k boju proti chudobe detí.

Na dosiahnutie tohto cieľa a na základe rozsiahleho konzultačného procesu sa v návrhu:

- členským štátom odporúča, aby zacielili podporné opatrenia na deti v núdzi, ktorými sa rozumejú osoby mladšie ako 18 rokov, ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením,
- pri identifikácii detí v núdzi a v rámci tejto skupiny členským štátom odporúča, aby vždy, keď je to vhodné, zohľadňovali osobitné formy znevýhodnenia, ako sú napríklad potreby: i) detí bez domova alebo detí, ktoré čelia závažnej deprivácii v oblasti bývania; ii) detí so zdravotným postihnutím; iii) detí s migrantským pôvodom; iv) detí s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom (najmä rómskym pôvodom); v) detí, ktoré sú v náhradnej (najmä ústavnej) starostlivosti; a vi) detí v neistých rodinných situáciách,
- členské štáty vyzývajú, aby deťom v núdzi zaručili účinný a bezplatný prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, vzdelávaniu (vrátane školských aktivít), jednému zdravému jedlu každý školský deň a k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenie bezplatnosti určitých služieb je jedným zo spôsobov, ako zvýšiť účinnosť prístupu,
- členské štáty vyzývajú, aby deťom v núdzi zaručili účinný prístup k zdravej výžive a primeranému bývaniu,
- členským štátom poskytujú usmernenia o tom, ako by sa zaručenie prístupu k týmto službám mohlo podporiť zodpovedajúcimi opatreniami,
- vytvárajú mechanizmy riadenia a podávania správ,
- stanovujú opatrenia na vykonávanie, monitorovanie a hodnotenie.

V návrhu sa uznáva, že riešenie príčin sociálneho vylúčenia detí je viacrozmernou výzvou. Samotná Európska záruka pre deti bude účinná len v rámci širšieho súboru integrovaných opatrení, ako sa uvádza v **Akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv**, a v širšom politickom rámci **Stratégie EÚ v oblasti práv dieťaťa**, ku ktorej prispieva aj tento návrh. Na tento účel sa v návrhu odporúča, aby členské štáty vytvorili podporný politický rámec prostredníctvom: i) zabezpečenia vzájomného súladu príslušných politík a zlepšenia ich relevantnosti na účely podpory detí; ii) investovania do adekvátnych systémov vzdelávania, zdravotníctva a sociálnej ochrany; iii) zabezpečenia opatrení na začlenenie do trhu práce pre rodičov alebo poručníkov a podpory príjmu pre rodiny a deti; iv) zaoberania sa územným rozmerom sociálneho vylúčenia, a to aj v osobitných mestských, vidieckych a odľahlých oblastiach; v) posilnenia spolupráce a zapojenia rôznych zainteresovaných strán; vi) predchádzania diskriminácii a stigmatizácii detí v núdzi; vii) podpory strategických

investícií do detí a služieb, a to vrátane podpornej infraštruktúry a kvalifikovanej pracovnej sily; a viii) pridelenia primeraných zdrojov a optimálneho využívania finančných prostriedkov EÚ.

Na podporu opatrení na riešenie chudoby detí a sociálneho vylúčenia detí a na vykonávanie Európskej záruky pre deti sú k dispozícii finančné prostriedky Únie. V rámci Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) na finančné obdobie 2021 – 2027 budú musieť členské štáty, v ktorých je miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vyššia ako priemer EÚ (v rokoch 2017 – 2019), vyčleniť 5 % fondu ESF+ na boj proti chudobe detí alebo sociálnemu vylúčeniu detí, zatiaľ čo od iných členských štátov sa bude vyžadovať, aby vyčlenili primeranú sumu. Európsky fond regionálneho rozvoja takisto prispeje nadčasovými investíciami do sociálnej infraštruktúry, vybavenia a prístupu ku kvalitným a bežným službám, ako aj projektmi spolupráce v pohraničných regiónoch.

Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytne príležitosť na posilnenie rastového potenciálu, vytvárania pracovných miest a ekonomickej, sociálnej a inštitucionálnej odolnosti členských štátov, a to aj podporou politík pre deti a mládež, a na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho dosahu krízy spôsobenej ochorením COVID-19, pričom prispeje k vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv a zlepší hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť. Nástroj technickej podpory môže podporovať členské štáty pri navrhovaní a vykonávaní ich reforiem zameraných na riešenie vzdelávacích, sociálnych, hospodárskych a právnych nerovností a výziev, ktoré postihujú deti.

Členské štáty budú aj naďalej využívať výhody programu EÚ pre mlieko, ovocie a zeleninu na roky 2017 – 2023¹⁸. Komisia v roku 2023 navrhne revíziu daného programu s cieľom zvýšiť dostupnosť zdravých výrobkov pre deti a zlepšiť informovanosť detí o prínosoch zdravých a udržateľných potravín.

- **Súlad s existujúcimi ustanoveniami v tejto oblasti politiky**

V odporúčaní Komisie z roku 2013 s názvom Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia¹⁹ sa stanovil integrovaný prístup k znižovaniu chudoby detí alebo sociálneho vylúčenia detí a zlepšovaniu kvality života detí. Odporúčanie bolo zamerané na tri zložky: i) prístup k primeraným zdrojom; ii) zabezpečenie prístupu k cenovo dostupným a kvalitným službám a iii) dodržiavanie práv detí na účasť v hrách a rekreačných, športových a kultúrnych aktivitách, ako aj na rozhodovaní, ktoré ovplyvňuje ich životy. Tento návrh dopĺňa existujúce politiky v oblasti boja proti sociálnemu vylúčeniu detí, stavia na skúsenostiach a ponaučeníach získaných pri vykonávaní odporúčania o investovaní do detí a posilňuje jeho druhú zložku prostredníctvom uprednostnenia prístupu ku kľúčovým službám pre deti v núdzi.

Proces koordinácie hospodárstva a zamestnanosti v rámci európskeho semestra, podporovaný sociálnym prehľadom²⁰, poukázal na problém chudoby detí alebo sociálneho vylúčenia detí,

¹⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami a ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 671 – 854).

¹⁹ Odporúčanie Komisie 2013/112/EÚ z 20. februára 2013 Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia, Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013, s. 5.

²⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators/social-scoreboard-indicators>.

prícom určité členské štáty dostali príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny²¹. V usmerneniach politík zamestnanosti²² sa zdôrazňuje význam zabezpečenia prístupu každého, a to vrátane detí, k určitým službám, ako je vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a vzdelávanie a zdravotná starostlivosť, pričom takýto prístup je nevyhnutnou podmienkou na zabezpečenie rovnakých príležitostí.

Vo finančnom období 2014 – 2020 európske štrukturálne a investičné fondy (najmä Európsky sociálny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja a Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby) podporovali niekoľko oblastí politiky relevantných pre deti, a to vrátane boja proti chudobe detí alebo sociálnemu vylúčeniu detí, kvalitného hlavného vzdelávacieho prúdu a bežných služieb v oblasti starostlivosti, ako aj zdravých a výživných potravín a materiálnej pomoci pre odkázané deti.

V rokoch 2017 – 2020 sa v rámci programu na podporu štrukturálnych reforiem poskytla technická podpora na vykonávanie reforiem členských štátov zameraných na: i) zvýšenie kvality vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a predchádzanie predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky; ii) zabezpečenie väčšej inkluzívnosti vzdelávacích systémov; iii) podporu deinštitucionalizácie detí; iv) zlepšenie prístupu k službám pre deti so zdravotným postihnutím; v) podporu sociálnej integrácie migrujúcich detí a detí z etnických menšín; vi) zvýšenie zohľadňovania potrieb detí zo strany vnútroštátnych systémov justície; a vii) preskúmanie právnych predpisov na ochranu rodiny s cieľom uspokojiť vyvíjajúce sa potreby všetkých typov rodín.

- **Súlad s ostatnými politikami Únie**

Návrh dopĺňa niekoľko ďalších iniciatív EÚ a je s nimi v súlade. Predstavuje konkrétny výsledok **Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv** a prispeje k dosiahnutiu jeho hlavnej cieľovej hodnoty, ktorou je zníženie počtu ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením. K boju proti chudobe prispeje aj zvýšenie účasti nedostatočne zastúpených skupín vrátane žien na trhu práce; v Akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv sa stanovuje hlavná cieľová hodnota, ktorou je dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni 78 %, a navrhuje sa doplnková ambícia znížiť rozdiel v zamestnanosti žien a mužov do roku 2030 aspoň o polovicu.

Návrh dopĺňa **Stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa**, ktorá bola prijatá v rovnakom čase a ktorá spája všetky existujúce a budúce iniciatívy v oblasti práv detí do jedného uceleného politického rámca, a obsahuje konkrétne odporúčania pre vnútornú aj vonkajšiu činnosť EÚ. Opisuje prácu Komisie v týchto oblastiach: i) participácia dieťaťa na politickom a demokratickom živote EÚ; ii) sociálno-ekonomická inklúzia, vzdelávanie a zdravie; iii) prevencia a ochrana pred všetkými formami násillia a diskriminácie; iv) súdnictvo zohľadňujúce potreby detí; v) deti v digitálnom veku; a vi) globálny rozmer práv dieťaťa. Oddiel týkajúci sa sociálno-ekonomickej inklúzie je zosúladený s Európskou zárukou pre deti.

Rada 22. mája 2019 prijala **odporúčanie týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve**²³ s cieľom podporiť členské štáty v ich úsilí o zlepšenie prístupu k ich vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve a ku kvalite ich vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Komisia prijala 30. septembra 2020 oznámenie s

²¹ Odporúčania pre jednotlivé krajiny sa zaoberajú širokou škálou otázok súvisiacich s chudobou detí, ako je podpora príjmu, inkluzívne vzdelávanie, prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, prístup k zdravotnej starostlivosti a bezdomovectvo.

²² Rozhodnutie Rady (EÚ) 2020/1512 z 13. októbra 2020 o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov (Ú. v. EÚ L 344, 19.10.2020, s. 22–28).

²³ Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, Ú. v. EÚ C 189, 5.6.2019, s. 4 – 14.

názvom **Vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025**²⁴, v ktorom začlenenie a rodová rovnosť predstavujú jeden zo šiestich rozmerov, ktoré sa majú upevniť. Na základe uvedeného oznámenia Rada 19. februára 2021 prijala **Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030)**²⁵ a dohodla sa na cieľovej hodnote na úrovni EÚ, aby sa najmenej 96 % detí vo veku od 3 rokov do veku začatia povinnej školskej dochádzky zúčastňovalo na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve. V uznesení sa takisto predpokladá zlepšenie kvality, rovnosti, inklúzie a úspešnosti vo vzdelávaní a odbornej príprave pre všetkých. Členské štáty sa dohodli na tom, že do roku 2030 by mal byť podiel osôb s predčasne ukončenou školskou dochádzkou menší ako 9 %.

Komisia 30. septembra 2020 prijala oznámenie s názvom **Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027: Prispôsobenie vzdelávania a odbornej prípravy digitálnemu veku**²⁶, ktoré predstavuje ambicióznú víziu digitálneho vzdelávania z perspektívy celoživotného vzdelávania, so začlenením všetkých vzdelávajúcich sa osôb všetkých vekových kategórií vo svojom jadre.

Komisia 5. marca 2020 prijala svoju **stratégiu pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025**²⁷. Cieľom stratégie je bojovať proti rodovým stereotypom, ktoré majú dosah na kvalitu životných podmienok a na príležitosti dievčat a chlapcov v celej ich rozmanitosti už od útleho veku. Takisto sa v nej uvádza, ako sa potvrdilo v Akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv, že Komisia v roku 2022 predloží revíziu barcelonských cieľov²⁸ týkajúcich sa účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve. Stratégia podporuje aj posilnenie ekonomického postavenia žien a rovnomerné rozdelenie neplatennej práce v oblasti starostlivosti vrátane starostlivosti o deti medzi ženami a mužmi. Kým budú ženy naďalej niesť neúmernú zodpovednosť za výchovu detí, ciele rodovej rovnosti a sociálneho začlenenia detí budú naďalej úzko prepojené.

Komisia 19. septembra 2020 prijala **akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025**²⁹. V akčnom pláne sa plánuje boj proti rasizmu prostredníctvom politik a finančných programov v oblasti zamestnanosti, bývania a prístupu k zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu. Podporujú sa ním opatrenia na zabezpečenie toho, aby deti s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom mali rovnaký prístup k vzdelávaniu a aby učitelia boli vyškolení na prácu so všetkými deťmi a boli citliví na potreby žiakov z rôznych prostredí. Predpokladá sa v ňom aj

²⁴ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025, COM(2020) 625 final.

²⁵ Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1 – 21.

²⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027: Prispôsobenie vzdelávania a odbornej prípravy digitálnemu veku, COM(2020) 624 final.

²⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025, COM(2020) 152 final.

²⁸ Barcelonské ciele sa schválili na zasadnutí Európskej rady v Barcelone v roku 2002. Podľa nich by 33 % detí mladších ako tri roky a 90 % detí vo veku od troch rokov do veku povinnej školskej dochádzky malo byť zapísaných do inštitúcií starostlivosti o deti.

²⁹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025, COM(2020) 565 final.

správa Komisie o uplatňovaní smernice EÚ o rasovej rovnosti, ktorá zakazuje diskrimináciu na základe etnického alebo rasového pôvodu vrátane diskriminácie rómskych detí, a to v rôznych oblastiach, ako je vzdelávanie a sociálna ochrana.

Komisia 7. októbra 2020 prijala **strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov**³⁰. Pozostáva z oznámenia a návrhu **odporúčania Rady o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov**, ktoré Rada prijala 12. marca 2021³¹. V odporúčaní sa členské štáty vyzývajú, aby bojovali proti viacnásobnej a štrukturálnej diskriminácii Rómov, najmä rómskych detí, a aby prijali prísnejšie opatrenia na podporu rómskych detí a ich rodín v prepojených oblastiach zamestnanosti, sociálnych služieb, kvalitného, inkluzívneho hlavného vzdelávacieho prúdu, ako aj vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, zdravia, bývania a prístupu k základným službám, výživy a prístupu k rekreačným aktivitám.

Komisia 14. októbra 2020 prijala oznámenie s názvom **Vlna obnovy pre Európu – ekologizácia našich budov, tvorba pracovných miest, zlepšovanie životných podmienok**³². Iniciatíva je založená na zásade cenovej dostupnosti obnoveného bývania a jeho dostupnosti, čím prispieva k cieľu zabezpečenia primeraného bývania pre deti v núdzi, najmä prostredníctvom odporúčania Komisie týkajúceho sa energetickej chudoby³³.

Komisia 1. júla 2020 prijala balík s názvom **Podpora zamestnanosti mladých ľudí: most k pracovným miestam pre ďalšiu generáciu**³⁴ s cieľom podporiť mladých ľudí, ktorí vstupujú na trh práce. Jedným zo základných prvkov balíka bol návrh odporúčania Rady s názvom **Most k pracovným miestam – posilnenie záruky pre mladých ľudí**³⁵, ktorý Rada prijala 30. októbra 2020. Cieľom odporúčania je zabezpečiť, aby všetci mladí ľudia vo veku do 30 rokov dostali kvalitnú ponuku zamestnania, ďalšieho vzdelávania, učňovskej prípravy alebo stáže v lehote štyroch mesiacov po strate zamestnania alebo po dokončení formálneho vzdelávania.

Dňa 12. novembra 2020 Komisia prijala **stratégiu pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025**³⁶, v ktorej sa predstavujú opatrenia na podporu začleňovania LGBTIQ osôb a ich rodín vrátane detí a na boj proti ich diskriminácii.

Komisia 24. novembra 2020 prijala **Akčný plán pre integráciu a začlenenie na roky 2021 – 2027**³⁷, ktorý sa vzťahuje na migrantov a občanov EÚ s migrantským pôvodom. Akčný plán sa zameriava na podporné faktory, ktoré sú dôležité na umožnenie úspešnej integrácie a

³⁰ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Únia rovnosti: strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov, COM(2020) 620 final.

³¹ Odporúčanie Rady z 12. marca 2021 o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov, 2021/C 93/01.

³² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Vlna obnovy pre Európu – ekologizácia našich budov, tvorba pracovných miest, zlepšovanie životných podmienok, COM(2020) 662 final.

³³ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2020/1563 zo 14. októbra 2020 týkajúce sa energetickej chudoby (Ú. v. EÚ L 357, 27.10.2020, s. 35 – 41).

³⁴ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Podpora zamestnanosti mladých ľudí: most k pracovným miestam pre ďalšiu generáciu, COM(2020) 276 final.

³⁵ Odporúčanie Rady z 30. októbra 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí, a ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí 2020/C 372/01, Ú. v. EÚ C 372, 4.11.2020, s. 1 – 9.

³⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: stratégia pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025, COM(2020) 698 final.

³⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027, COM(2020) 758 final.

začlenenia: vzdelávanie a odborná príprava, zamestnanie a zručnosti, zdravie a bývanie. Osobitnú pozornosť venuje deťom migrantov a občanov EÚ s migrantským pôvodom.

Komisia 3. februára 2021 prijala oznámenie s názvom **Európsky plán na boj proti rakovine**³⁸, ktoré je zamerané na rakovinu detí. Jednou z hlavných iniciatív plánu je začať realizovať iniciatívu Pomoc deťom s rakovinou s cieľom zabezpečiť, aby deti mali prístup k rýchlemu a optimálnemu odhaľovaniu, diagnóze, liečbe a starostlivosti.

Cieľom Stratégie EÚ v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030³⁹ je zlepšiť životy osôb so zdravotným postihnutím v nasledujúcom desaťročí, a to v EÚ aj mimo nej. Stratégia takisto obsahuje prierezový náhľad na potreby detí so zdravotným postihnutím.

Viacere iniciatívy Komisie sa už zaoberali širším politickým kontextom a hlavnými hnacími silami sociálneho vylúčenia detí, najmä účasťou rodičov a poručníkov na trhu práce. Týmito iniciatívami sú: Odporúčanie Komisie o aktívnom začleňovaní osôb vylúčených z trhu práce⁴⁰; odporúčanie Rady týkajúce sa integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce⁴¹; smernica o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami⁴²; odporúčanie Rady o prístupe k sociálnej ochrane⁴³ nový program v oblasti zručností pre Európu⁴⁴; európsky nástroj dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE)⁴⁵ a návrh Komisie na smernicu o primeraných minimálnych mzdách⁴⁶.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právny základ

Podľa článku 151 ZFEÚ medzi ciele Únie a členských štátov patrí podpora zlepšovania životných podmienok, náležitá sociálna ochrana a rozvoj ľudských zdrojov so zreteľom na permanentne vysokú zamestnanosť a boj proti vylučovaniu z trhu práce. K dosiahnutiu týchto cieľov prispieva zlepšenie rovnosti príležitostí pre všetky deti žijúce v EÚ. Podľa článku 153

³⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Európsky plán na boj proti rakovine, COM(2021) 44 final.

³⁹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030, COM(2021) 101 final.

⁴⁰ Odporúčanie Komisie z 3. októbra 2008 o aktívnom začleňovaní osôb vylúčených z trhu práce (Ú. v. EÚ L 307, 18.11.2008, s. 11 – 14).

⁴¹ Odporúčanie Rady z 15. februára 2016 týkajúce sa integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce (Ú. v. EÚ C 67, 20.2.2016, s. 1 – 5).

⁴² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ (Ú. v. EÚ L 188, 12.7.2019, s. 79 – 93).

⁴³ Odporúčanie Rady z 8. novembra 2019 o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby 2019/C 387/01 (Ú. v. EÚ C 387, 15.11.2019), s. 1 – 8.

⁴⁴ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť, COM(2020) 274.

⁴⁵ Nariadenie Rady (EÚ) 2020/672 z 19. mája 2020 o zriadení európskeho nástroja dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE) v dôsledku výskytu ochorenia COVID-19 (Ú. v. EÚ L 159, 20.5.2020, s. 1 – 7).

⁴⁶ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o primeraných minimálnych mzdách v Európskej únii, COM(2020) 682 final.

ods. 1 písm. j) ZFEÚ Únia na účely dosiahnutia cieľov článku 151 podporuje a dopĺňa činnosti členských štátov v oblasti boja proti vylučovaniu osôb zo spoločnosti.

Návrh vychádza z článku 292 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), podľa ktorého Rada prijíma odporúčania na návrh Komisie, v spojení s článkom 153 ods. 1 písm. j) a článkom 153 ods. 2 ZFEÚ.

Návrh prispeje k cieľom Zmluvy o Európskej únii, najmä k boju proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a k ochrane práv dieťaťa (článok 3 zmluvy).

Návrh prispeje aj k vykonávaniu Charty základných práv EÚ, a najmä k jej článku 24, v ktorom sa uznáva, že deti majú právo na takú ochranu a starostlivosť, ktorá je potrebná pre ich blaho, a článku 33, v ktorom sa stanovuje, že rodina musí požívať právnu, ekonomickú a sociálnu ochranu.

- **Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)**

Zatiaľ čo politiky zamerané na riešenie sociálneho vylúčenia detí patria do zodpovednosti členských štátov, Únia má právomoc podporovať a dopĺňať opatrenia členských štátov.

Návrhom sa zabezpečuje pridaná hodnota opatrení na úrovni EÚ. Bude sa ním sledovať dodržiavanie politického záväzku dosiahnuť pokrok v oblasti rovnakých príležitostí pre všetky deti, a najmä pre deti v núdzi, a podporí sa ním vzostupná sociálna konvergenciu členských štátov.

Pridaná hodnota opatrení na úrovni EÚ sa vzhľadom na výzvy spojené s pandémiou COVID-19 ešte zvyšuje, keďže jej sociálno-ekonomické vplyvy pravdepodobne neúmerne postihujú deti v núdzi. Európska záruka pre deti pomôže zmierniť niektoré negatívne účinky pandémie tým, že zabezpečí, aby deti v núdzi mali plný prístup ku kľúčovým službám.

V návrhu sa rešpektujú právomoci členských štátov a zároveň sa v ňom uvádza konkrétny obsah tejto ambície, a to najmä využitím 8 rokov trvajúceho vykonávania odporúčania o investovaní do detí. Cielená intervencia EÚ zameraná na zmenšenie rozdielov medzi deťmi v núdzi a ich rovesníkmi nachádzajúcimi sa v lepšej situácii, pokiaľ ide o prístup ku kľúčovým službám, v konečnom dôsledku prispeje k zabezpečeniu rovnakých príležitostí pre deti v EÚ a zároveň zabráni vysokým hospodárskym a spoločenským nákladom súvisiacim so sociálnym vylúčením detí a medzigeneračným prenosom znevýhodnení.

Návrh takisto členským štátom pomôže, aby čo najlepšie využili finančné prostriedky EÚ a vnútroštátne finančné prostriedky na riešenie sociálneho vylúčenia detí. Komisia dôrazne nabáda členské štáty, aby sa prioritne zaoberali sociálnym vylúčením detí.

- **Proporcionalita**

Návrh dopĺňa úsilie členských štátov v oblasti riešenia sociálneho vylúčenia detí. Rešpektuje postupy členských štátov a rozmanitosť systémov. Uznáva sa v ňom, že rozličné vnútroštátne, regionálne alebo miestne podmienky by mohli viesť k rozdielnemu vykonávaniu odporúčania. Tým sa členským štátom umožní, aby odporúčanie využili podľa ich vlastného špecifického kontextu.

Pri usmerňovaní výberu nástroja zohrávala kľúčovú úlohu aj proporcionalita.

- **Výber nástroja**

Nástrojom je návrh odporúčania Rady, ktorým sa dodržiavajú zásady subsidiarity a proporcionality. Vychádza z existujúceho práva Európskej únie a je v súlade s typom nástrojov, ktoré sú k dispozícii na účely opatrení Európskej únie v oblasti sociálnej politiky. Návrh ako právny nástroj signalizuje záväzok členských štátov v súvislosti s presadzovaním

opatrení uvedených v tomto odporúčaní, a zároveň poskytuje silný politický základ pre spoluprácu v tejto oblasti na európskej úrovni, a to pri plnom rešpektovaní právomoci členských štátov.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ EX POST, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

• Hodnotenia ex post/kontroly vhodnosti existujúcich právnych predpisov

V roku 2017 Komisia pri predkladaní Európskeho piliera sociálnych práv vyhodnotila štyri roky vykonávania odporúčania o investovaní do detí⁴⁷. Dané hodnotenie doplnila štúdia odborníkov z Európskej siete pre sociálnu politiku s názvom Pokrok v celej Európe pri vykonávaní odporúčania EÚ z roku 2013 s názvom Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia. Štúdia vnútroštátnych politík⁴⁸.

V hodnotení Komisie sa preskúmala dosiahnutý pokrok, a to tak z hľadiska všeobecnej politiky, ako aj z hľadiska každej z troch daných zložiek. Preskúmala sa aj vplyv na tvorbu politík pre deti a rodiny vrátane viacerých osvedčených postupov a praktických príkladov prijatých opatrení.

V hodnotení sa dospelo k záveru, že na plnom vykonávaní odporúčania sa stále pracuje. Hoci odporúčanie získalo silnú podporu tak na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ, a to aj zo strany Európskeho parlamentu a občianskej spoločnosti, v členských štátoch stále nie je dobre známe ani riadne používané na miestnej úrovni, kde je potrebné vypracovať a zaviesť konkrétne politické mechanizmy. V hodnotení sa však zdôraznilo, že odporúčanie bolo podnetom pre viaceré projekty s pozitívnym vplyvom. V rôznej miere sa úspešne využilo ako politický stimul v rámci európskeho semestra, pričom prispelo k príslušným odporúčaniam pre jednotlivé členské štáty v súvislosti s témami, ktoré pokrývali škálu od služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a podpory príjmu až po inkluzívne vzdelávanie. Malo vplyv aj na prípravu a vykonávanie programov európskych štrukturálnych a investičných fondov na roky 2014 – 2020⁴⁹.

V hodnotení sa zdôraznilo, že väčšina členských štátov súhlasí s tým, že len komplexný integrovaný prístup by bol účinnou stratégiou umožňujúcou nájsť východisko z bludného kruhu znevýhodnenia. Členské štáty označili toto obnovené zameranie a potrebu zlepšiť spoluprácu medzi všetkými zainteresovanými stranami na miestnej úrovni za výzvu. Väčšina členských štátov sa zhodla na tom, že je sociálne spravodlivé a ekonomicky rozumné viac investovať do detí v prvých rokoch a že kľúčovou zložkou je poskytovanie vysokokvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve.

V súvislosti s dosiahnutými výsledkami sa v hodnotení zistilo, že prvé dve zložky odporúčania, ktoré sa týkajú prístupu k príjmu a službám, zohrávajú kľúčovú úlohu pri realizácii konkrétnych politických zmien a pri rozvoji projektov.

⁴⁷ Zhodnotenie odporúčania z roku 2013 s názvom Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia SWD(2017) 258 final.

⁴⁸ *Progress across Europe in the implementation of the 2013 EU recommendation on Investing in children: Breaking the cycle of disadvantage* (Pokrok v celej Európe pri vykonávaní odporúčania EÚ z roku 2013 s názvom Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia), štúdia vnútroštátnych politík, Európska komisia, 2017.

⁴⁹ V programovom období 2014 – 2020 bolo na opatrenia v oblasti sociálneho začlenenia vyčlenených 25,6 % celkových pridelených prostriedkov ESF vo výške 86,4 miliardy EUR. V rámci EFRR sa vyčlenila 24,1 miliardy EUR na priority inkluzívneho rastu vrátane podpory sociálneho začlenenia, boja proti chudobe a investícií do vzdelávacích zariadení.

Okrem toho sa v štúdií Európskej siete pre sociálnu politiku dospelo k záveru, že zlepšenie prístupu k cenovo dostupným kvalitným službám v členských štátoch je nedostatočné a nerovnomerné. Najmenší pokrok sa dosiahol v oblasti prístupu k bývaniu, zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu.

Skúsenosti získané z vykonávania odporúčania o investovaní do detí a zistení Európskeho dvora audítorov poukazujú na to, že ak má byť boj proti sociálnemu vylúčeniu detí účinný, vyžaduje si zvýšené úsilie o lepšie zameranie finančnej podpory EÚ v členských štátoch.

- **Konzultácie so zainteresovanými stranami**

Komisia uskutočnila v období od júla do novembra 2020 cieľenú konzultáciu prostredníctvom online dotazníkov, špecializovaných skupín a osobitných vypočutí, na ktorých sa zúčastnili členské štáty prostredníctvom Výboru pre sociálnu ochranu zriadeného Radou, prostredníctvom Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, Výboru regiónov, európskych sociálnych partnerov, organizácií občianskej spoločnosti a samotných detí. Tento návrh vo veľkej miere odráža názory zainteresovaných strán získané počas konzultácií.

Väčšina respondentov v rámci cieľenej konzultácie zdôraznila, že EÚ zohráva významnú úlohu pri podpore vnútroštátnych, regionálnych a miestnych orgánov v koordinovanom úsilí o zlepšenie situácie detí v núdzi. Zainteresované strany uvítali iniciatívu týkajúcu sa Európskej záruky pre deti a zdôraznili význam zabezpečenia bezplatného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, bezplatného vzdelávania, bezplatnej zdravotnej starostlivosti, primeraného bývania a zdravej výživy a zabezpečenia herných a rekreačných činností pre deti. Väčšina konzultovaných zainteresovaných strán bola za návrh odporúčania Rady týkajúceho sa Európskej záruky pre deti. Zainteresované strany zdôraznili aj význam začlenenia osobitných skupín detí do cieľovej skupiny záruky pre deti. Zdôraznili, že je dôležité vypracovať a vykonávať integrované stratégie v boji proti sociálnemu vylúčeniu a pri hľadaní východiska z bludného kruhu znevýhodnenia, so zameraním nielen na potreby detí, ale aj na podporu celých rodín.

Návrh čerpal aj z rozsiahleho konzultačného procesu s deťmi, na ktorom sa zúčastnilo 10 000 detí. Zo záverov vyplynulo, že Európska záruka pre deti by sa mala zamerať na konkrétne a účinné opatrenia na zabezpečenie rovnakého zaobchádzania so všetkými deťmi, a to s osobitným dôrazom na deti v zraniteľných situáciách, a rovnakého prístupu ku kvalitnému a cenovo dostupnému vzdelávaniu pre všetky deti, od vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve až po sekundárne vzdelávanie.

Zhrnutie výsledkov konzultácií so zainteresovanými stranami je pripojené k pracovnému dokumentu útvarov Komisie, ktorý je sprievodným dokumentom k tomuto návrhu.

- **Získavanie a využívanie expertízy**

Návrh vychádza z pracovného dokumentu útvarov Komisie, v ktorom sa hodnotí vykonávanie odporúčania o investovaní do detí, osobitnej správy Európskeho dvora audítorov o chudobe detí a odborných znalosti zhromaždených prostredníctvom viacročnej prípravnej akcie, o ktorú požiadal Európsky parlament, najmä štúdie o uskutočniteľnosti záruky pre deti⁵⁰ a štúdie o hospodárskom vykonávanom rámci možného systému záruky EÚ pre deti vrátane jeho finančného základu⁵¹.

⁵⁰ *Feasibility Study for a Child Guarantee, Final Report* (Štúdia o uskutočniteľnosti záruky pre deti, záverečná správa), Európska komisia, 2020.

⁵¹ *Study on the economic implementing framework of a possible EU Child Guarantee Scheme including its financial foundation, Final Report* (Štúdia o hospodárskom vykonávanom rámci možného systému záruky EÚ pre deti vrátane jeho finančného základu), záverečná správa, Európska komisia, 2020.

Účelom štúdie uskutočniteľnosti v súvislosti so zárukou pre deti bolo objasniť potenciálny rozsah pôsobnosti Európskej záruky pre deti a analyzovať podmienky jej vykonávania, ako aj posúdiť jej pridanú hodnotu EÚ. Štúdia bola zameraná na štyri špecifické skupiny sociálne zraniteľných detí: deti v rezidenčnej starostlivosti, deti so zdravotným postihnutím, deti s migrantským pôvodom (vrátane detí utečencov) a deti žijúce v neistej rodinnej situácii. Analyzovala sa v nej uskutočniteľnosť zaručenia prístupu takýchto detí k piatim kľúčovým službám: bezplatná zdravotná starostlivosť, bezplatné vzdelávanie, bezplatné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, primerané bývanie a zdravá výživa.

V štúdiu sa dospelo k záveru, že prístup uvedených kategórií detí k uvedeným piatim službám je skutočne potrebné zlepšiť. Nedostatočný prístup môže mať krátkodobé a dlhodobé dôsledky pre samotné deti, ale aj pre spoločnosť. Je potrebné, aby bežné služby boli inkluzívne, s cieľom zabezpečiť, aby z nich deti v núdzi mali plný prínos a aby sa zabránilo ich stigmatizácii a segregácii. Hoci zabezpečenie prístupu k službám by bolo dôležitou súčasťou boja proti sociálnemu vylúčeniu detí, bolo by potrebné, aby sa začlenilo do širšieho prístupu, ako sa uvádza v odporúčaní o investovaní do detí, a do podporného rámca sociálnej politiky. Fondy EÚ majú okrem toho značný potenciál zohrávať efektívnejšiu a strategickjšiu úlohu pri podpore prístupu k službám.

V štúdiu o hospodárskom vykonávacom rámci možného systému záruky EÚ pre deti vrátane jeho finančného základu (*Study on the economic implementing framework of a possible EU Child Guarantee Scheme including its financial foundation*), ktorá dopĺňala štúdiu uskutočniteľnosti, sa skúmalo, aké náklady a prínosy by mohli vyplynúť pre príslušné orgány zo zabezpečenia, aby všetky deti v núdzi mali nediskriminačný prístup k daným piatim službám, na ktoré sa vzťahuje Európska záruka pre deti. V štúdiu sa dospelo k záveru, že prínosy budú mať tak krátkodobý vplyv na životy detí, ako aj dlhodobý vplyv na vyhliadky detí v čase ich dospelosti, na spoločnosť a na budúce verejné výdavky. Zo štúdie vyplynulo, že náklady spojené s poskytovaním bezplatného školského stravovania deťom v núdzi, bezplatného kvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a odstránením nákladov na školskú dochádzku sú pomerne nízke a že sú obzvlášť nízke vzhľadom na potenciálne vysoké prínosy, ktoré môžu opatrenia priniesť.

Komisia napokon na žiadosť Európskeho parlamentu a v partnerstve s organizáciou UNICEF realizuje pilotné projekty v Bulharsku, Chorvátsku, Grécku a Taliansku s cieľom otestovať tieto opatrenia na mieste a skúma politické rámce v Nemecku, Litve a Španielsku. Poskytne sa tým hodnotný príspevok do vykonávacej fázy navrhovaného odporúčania.

- **Posúdenie vplyvu**

Navrhovaný nástroj, odporúčanie Rady, poskytuje usmernenie o tom, ako vykonávať Európsku záruku pre deti, a zároveň umožňuje členským štátom flexibilitu pri navrhovaní a vykonávaní opatrení v súlade s ich vnútroštátnymi postupmi. Z toho dôvodu nie je potrebné žiadne posúdenie vplyvu.

Vplyv odporúčania nebude závisieť len od toho, ako členské štáty vykonávajú opatrenia. Dôležité sú aj okolnosti špecifické pre jednotlivé krajiny, ako je makroekonomická situácia, koncepcia systémov sociálnej ochrany a sociálnych služieb a fungovanie trhu práce, ktoré sťažujú oddelenie konkrétneho vplyvu návrhu od iných faktorov.

Spríevodný pracovný dokument útvarov Komisie obsahuje prehľad najdôležitejších výziev, pokiaľ ide o sociálne vylúčenie detí, ako aj nedostatkov brániacich v tom, aby mali deti v núdzi rovnaký prístup k relevantným službám. Obsahuje aj predbežnú analýzu účinnosti a možných vplyvov odporúčania.

V analýze sa použila kombinácia interných a externých odborných znalostí. Takisto vychádza z početných monitorovacích činností a činností partnerského učenia a zo spätnej väzby získanej počas cielených konzultácií. Tieto príspevky sa spolu premietli do opatrení podrobne opísaných v návrhu.

Okrem toho sa navrhuje lepší zber údajov na úrovni EÚ s cieľom zlepšiť dôkladné monitorovanie opatrení v členských štátoch. Návrh obsahuje osobitné ustanovenie na preskúmanie odporúčania po počiatočnom období vykonávania.

- **Regulačná vhodnosť a zjednodušenie**

Neuplatňuje sa.

- **Základné práva**

Európska záruka pre deti prispeje k zabezpečeniu práva detí na ochranu a starostlivosť potrebnú pre ich blaho a k právnej, ekonomickej a sociálnej ochrane rodiny (články 24 a 33 Charty základných práv EÚ).

4. VPLYV NA ROZPOČET

Tento návrh nemá žiadne finančné dôsledky na rozpočet EÚ.

5. ĎALŠIE PRVKY

- **Plány vykonávania, spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Navrhuje sa, aby Komisia monitorovala vykonávanie odporúčania v kontexte európskeho semestra s podporou revidovaného sociálneho prehľadu vrátane nového hlavného ukazovateľa týkajúceho sa detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením.

V návrhu sa odporúča, aby členské štáty vymenovali národného koordinátora záruky pre deti, vybaveného primeranými zdrojmi a mandátom, ktorý bude účinne koordinovať a monitorovať vykonávanie odporúčania a pôsobiť ako kontaktná osoba pre Komisiu. Komisia bude spolupracovať s koordinátormi záruky pre deti a Výborom pre sociálnu ochranu s cieľom uľahčiť vzájomné učenie (napr. prostredníctvom partnerského preskúmania alebo partnerského poradenstva), vymieňať si skúsenosti a osvedčené postupy a sledovať opatrenia členských štátov prijaté na účely vykonávania Európskej záruky pre deti.

Komisia bude Výboru pre sociálnu ochranu pravidelne podávať správy o vykonávaní odporúčania na základe dvojročných správ členských štátov.

Komisia bude spolupracovať s Výborom pre sociálnu ochranu aj pri vytváraní spoločného monitorovacieho rámca vrátane kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov s cieľom posúdiť vykonávanie tohto odporúčania. Komisia a Výbor pre sociálnu ochranu budú spolupracovať aj na zlepšovaní dostupnosti, rozsahu a relevantnosti príslušných údajov na úrovni EÚ.

Napokon po počiatočnom období vykonávania odporúčania Komisia zhodnotí pokrok dosiahnutý pri jeho vykonávaní a podá Rade správu do 5 rokov po jeho prijatí.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

V odsekoch 1 – 2 sa vymedzuje cieľ odporúčania a jeho rozsah osobnej pôsobnosti (kto sú deti, na ktoré sa odporúčanie vzťahuje).

V odseku 3 sa uvádza vymedzenie pojmov, ktoré sa majú použiť na účely tohto návrhu.

Jadrom odporúčania sú odseky 4 až 5. Obsahujú výzvu, aby členské štáty zaručili deťom v núdzi účinný a bezplatný prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, vzdelávaniu a školským aktivitám, aspoň k jednému zdravému jedlu každý školský deň a k zdravotnej starostlivosti. Členské štáty sa okrem toho vyzývajú, aby deťom v núdzi zaručili účinný prístup k zdravej výžive a primeranému bývaniu. Členské štáty by mali identifikovať deti v núdzi a v rámci tejto skupiny zohľadňovať špecifické formy znevýhodnenia detí v núdzi.

V odseku 6 sa odkazuje na úsilie, ktoré by členské štáty mali vynaložiť pri budovaní podporného politického rámca na riešenie sociálneho vylúčenia a na prerušenie medzigeneračných cyklov chudoby a znevýhodnenia, a na tento účel sa odporúča niekoľko politických opatrení.

V odsekoch 7 až 10 sa odporúča súbor vnútroštátnych opatrení, ktoré by členské štáty mali zaviesť s cieľom účinne vykonávať Európsku záruku pre deti.

V odseku 11 sa stanovujú mechanizmy riadenia a podávania správ. Patria medzi ne tieto odporúčania pre členské štáty:

- vymenovanie národných koordinátorov záruky pre deti, ktorí budú koordinovať a monitorovať vykonávanie odporúčania;
- zapojenie príslušných zainteresovaných strán do identifikácie detí v núdzi, ako aj prekážok, ktorým čelia pri prístupe k službám, na ktoré sa vzťahuje odporúčanie, a pri využívaní týchto služieb, pričom sa zohľadňuje vnútroštátna, regionálna a miestna organizácia a okolnosti;
- predloženie národného akčného plánu na účely vykonávania odporúčania Komisii;
- vykonávanie osvetovej činnosti;
- zapojenie relevantných zainteresovaných strán do prípravy, vykonávania, monitorovania a hodnotenia národného akčného plánu;
- pravidelné podávanie správ Komisii;

V odseku 12 sa stanovujú mechanizmy vykonávania, monitorovania a hodnotenia a víta sa zámer Komisie:

- využiť európsky semester na monitorovanie vykonávania odporúčania;
- spolupracovať s Výborom pre sociálnu ochranu a národnými koordinátormi záruky pre deti;
- pravidelne podávať správy o pokroku Výboru pre sociálnu ochranu;
- spolupracovať s Výborom pre sociálnu ochranu na monitorovacom rámci a príslušných ukazovateľoch;
- preskúmať vykonávanie odporúčania a podať Rade správu do 5 rokov po prijatí;
- posilniť činnosti zamerané na zvyšovanie informovanosti a komunikačné činnosti a zvýšiť šírenie výsledkov.

Návrh

ODPORÚČANIE RADY,

ktorým sa stanovuje Európska záruka pre deti

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292 v spojení s článkom 153 ods. 2 a článkom 153 ods. 1 písm. j),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) Podľa článku 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii Únia bojuje proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a podporuje rovnosť medzi ženami a mužmi a ochranu práv dieťaťa.
- (2) Podľa článku 9 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) má Únia pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností prihliadať na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, so zárukou primeranej sociálnej ochrany, s bojom proti sociálnemu vylúčeniu a vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia.
- (3) Podľa článku 151 ZFEÚ má Únia a členské štáty za cieľ podporu zamestnanosti, zlepšovanie životných a pracovných podmienok, primeranú sociálnu ochranu, dialóg medzi sociálnymi partnermi, rozvoj ľudských zdrojov so zreteľom na permanentne vysokú zamestnanosť a boj proti sociálnemu vylúčeniu. Podľa článku 153 ods. 1 písm. j) ZFEÚ na dosiahnutie týchto cieľov Únia podporuje a dopĺňa činnosti členských štátov v oblasti boja proti vylučovaniu osôb zo spoločnosti.
- (4) V článku 24 Charty základných práv Európskej únie sa uznáva, že deti majú právo na takú ochranu a starostlivosť, ktorá je potrebná pre ich blaho, a že pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa. V článku 33 Charty základných práv Európskej únie sa stanovuje, že rodina požíva právnu, ekonomickú a sociálnu ochranu.
- (5) V článku 17 Európskej sociálnej charty (revidovanej) podpísanej v Štrasburgu 3. mája 1996 sa potvrdzuje záväzok zabezpečiť potrebnú starostlivosť, pomoc, výchovu a vzdelanie deťom a mladistvým.
- (6) V Dohovore Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa prijatom 20. novembra 1989, ktorý ratifikovali všetky členské štáty, sa v článkoch 18, 24, 27, 28 a 31 stanovuje, že štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na pomoc štátu, dosiahnutie najvyššie dosiahnuteľnej úrovne zdravotného stavu, prístup k zdravotníckym službám, primeranú životnú úroveň, vzdelanie, voľný čas, oddychovú činnosť a plnú participáciu na kultúrnom živote a umeleckej činnosti.

- (7) V článku 7 Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím⁵², ktorý ratifikovala Únia a všetky jej členské štáty, sa stanovuje, že zmluvné strany prijímú všetky nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečia deťom so zdravotným postihnutím plné užívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými deťmi.
- (8) Únia je spolu so svojimi členskými štátmi plne odhodlaná byť priekopníkom pri vykonávaní Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a cieľov udržateľného rozvoja Organizácie Spojených národov vrátane cieľov v oblasti odstránenia chudoby, zabezpečenia zdravého života a podpory dobrých životných podmienok a zabezpečenia inkluzívneho a spravodlivého kvalitného vzdelávania.
- (9) Európsky parlament, Rada a Komisia v novembri 2017 oznámili Európsky pilier sociálnych práv, v ktorom sa stanovuje 20 zásad na podporu dobre fungujúcich a spravodlivých trhov práce a systémov sociálneho zabezpečenia. V zásade 11 sa stanovuje právo detí na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, na ochranu proti chudobe a na osobitné opatrenia na podporu rovnosti príležitostí pre deti zo znevýhodneného prostredia.
- (10) Komisia 20. februára 2013 prijala odporúčanie 2013/112/EÚ⁵³ Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia. V uvedenom odporúčaní sa stanovuje integrovaný prístup k znižovaniu chudoby detí alebo sociálneho vylúčenia detí a zlepšovaniu kvality života detí, pričom vychádza z troch pilierov: prístup k zdrojom, prístup ku kvalitným službám a právo detí na participáciu.
- (11) Európsky parlament vo svojom uznesení z 24. novembra 2015⁵⁴ vyzval Komisiu a členské štáty, aby zaviedli záruku pre deti so zameraním na deti žijúce v chudobe a ich prístup k službám. Európsky parlament vo svojom uznesení z 11. marca 2021⁵⁵ ďalej vyzval Komisiu, aby v prvom štvrťroku 2021 predložila vlastný návrh Európskej záruky pre deti, a vyzval členské štáty, aby do boja proti chudobe detí a sociálnemu vylúčeniu detí investovali všetky možné zdroje vrátane fondov EÚ a vypracovali národné akčné plány v oblasti záruky pre deti.
- (12) Spoločné vyhlásenie pod názvom Overcoming poverty and social exclusion – mitigating the impact of COVID-19 on families – working together to develop prospects for strong children (Prekonanie chudoby a sociálneho vylúčenia – zmierňovanie vplyvu ochorenia COVID-19 na rodiny – spolupráca na rozvoji vyhládok pre silné deti), ktoré v decembri 2020 podpísalo 24 ministrov Rady pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti, vyzýva na vytvorenie Európskej záruky pre deti založenej na spoločných zásadách a integrovanom prístupe podľa odporúčania 2013/112/EÚ a Európskeho piliera sociálnych práv. Ministri opätovne potvrdili, že prístup k bezplatnej zdravotnej starostlivosti, bezplatnému vzdelávaniu, cenovo dostupnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, dôstojnému bývaní a primeranej výžive sú nevyhnutné pre deti ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením.

⁵² Rozhodnutie Rady z 26. novembra 2009 o uzatvorení Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím Európskym spoločenstvom, Ú. v. EÚ L 23, 27.1.2010, s. 35.

⁵³ Odporúčanie Komisie 2013/112/EÚ z 20. februára 2013 Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia, Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013, s. 5.

⁵⁴ Uznesenie Európskeho parlamentu z 24. novembra 2015 o znižovaní nerovností s osobitným zameraním na chudobu detí [2014/2237(INI)].

⁵⁵ Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. marca 2021 o právach detí vzhľadom na stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa [2021/2523(RSP)].

- (13) Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv⁵⁶ poskytuje nový impulz na riešenie chudoby a sociálneho vylúčenia v Únii, najmä stanovením cieľovej hodnoty do roku 2030 znížiť počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením o 15 miliónov vrátane aspoň 5 miliónov detí.
- (14) Komplexná Stratégia Únie v oblasti práv dieťaťa⁵⁷ pomáha posilňovať participáciu detí v spoločnosti, chrániť zraniteľné deti vrátane tých, ktoré sú ohrozené sociálno-ekonomickým vylúčením a marginalizáciou, chrániť práva detí na internete, podporovať súdnicstvo zohľadňujúce potreby detí a predchádzať násiliu páchanému na deťoch a bojovať proti nemu. Jej cieľom je tiež bojovať proti diskriminácii detí, a to aj na základe ich pohlavia alebo sexuálnej orientácie, alebo pohlavia alebo sexuálnej orientácie ich rodičov.
- (15) Cieľom tohto odporúčania je predchádzať sociálnemu vylúčeniu a bojovať proti nemu zaručením prístupu detí v núdzi k súboru kľúčových služieb. Deti v núdzi sú osoby mladšie ako 18 rokov, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie⁵⁸.
- (16) S cieľom zabezpečiť účinný prístup alebo účinný a bezplatný prístup ku kľúčovým službám by členské štáty podľa vnútroštátnych okolností a prístupov mali buď organizovať a poskytovať takéto služby, alebo poskytovať primerané dávky, aby rodičia alebo poručníci detí v núdzi boli schopní za tieto služby zaplatiť.
- (17) V EÚ je takmer 18 miliónov detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením. Jedným z hlavných faktorov sociálneho vylúčenia detí je nerovný prístup ku kľúčovým službám, ktoré sú nevyhnutné pre kvalitný život a rozvoj sociálnych, kognitívnych a emocionálnych zručností. U detí žijúcich v chudobe alebo detí zo znevýhodneného prostredia je pravdepodobnejšie, že budú čeliť prekážkam v prístupe k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, inkluzívnemu vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, zdravej výžive a primeranému bývaniu. Sú znevýhodnené už na začiatku svojho života, čo môže mať dlhodobé dôsledky na ich rozvoj a vyhliadky do budúcnosti.
- (18) Medzigeneračný prenos sociálneho vylúčenia ohrozuje sociálnu súdržnosť generácií a vytvára pre naše sociálne štáty vyššie náklady, čo oslabuje hospodársku a sociálnu odolnosť. Zlepšenie rovnakého prístupu detí v núdzi ku kľúčovým službám je dôležitým prostriedkom na zintenzívnenie úsilia zameraného na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a boj proti nemu. Prispieva tiež k podpore rovnakých príležitostí pre deti v núdzi a k boju proti chudobe detí.
- (19) Riešenie znevýhodnenia od raného veku je nákladovo efektívnou investíciou, a to aj z dlhodobého hľadiska, pretože prispieva nielen k začleneniu detí a ich lepším sociálno-ekonomickým výsledkom v dospelosti, ale má aj hospodársky a spoločenský prínos vďaka lepšej integrácii do trhu práce a do spoločenského života. Investovanie do rovnakých príležitostí pre deti je základom udržateľného a inkluzívneho rastu, podpory spravodlivých a odolných spoločností a vzostupnej sociálnej konvergencie. Prispieva tiež k riešeniu vplyvu nepriaznivého demografického vývoja odstraňovaním

⁵⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv, COM(2021) 102 final.

⁵⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa, COM(2021) 142/1.

⁵⁸ Ide o deti ohrozené chudobou, ktoré čelia závažnej materiálnej deprivácii alebo žijú v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce.

nedostatku zručností a pracovnej sily a zabezpečuje lepšie územné pokrytie, pričom zároveň využíva príležitosti vyplývajúce zo zelenej a digitálnej transformácie.

- (20) Rovnaký prístup ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve a k vzdelávaniu má zásadný význam, pokiaľ ide o prerušenie prenosu sociálneho vylúčenia a zabezpečenie rovnakých príležitostí pre deti v znevýhodnenej situácii. Obmedzená dostupnosť vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vysoké náklady, ktoré sú s nimi spojené, však môžu predstavovať prekážku pre deti z rodín s nízkymi príjmami. Miera ich dochádzky je výrazne nižšia a neskôr vedie k horším výstupom vzdelávania a vyššej miere predčasného ukončenia štúdia, najmä detí s migrantským pôvodom alebo rómskych detí. Výzvou zostáva segregácia a diskriminácia detí so zdravotným postihnutím alebo so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami pri prístupe k hlavnému vzdelávaciemu prúdu. Výber vzdelávacieho zariadenia musí odrážať najlepší záujem dieťaťa. Rastúci počet detí s migrantským pôvodom vo vzdelávacích systémoch si vyžaduje prevenciu segregovaného školského prostredia a prispôsobenie vyučovacích metód.
- (21) Dôležitá časť vzdelávania, a to vrátane získavania sociálnych zručností, sa uskutočňuje prostredníctvom športu, rekreačných alebo kultúrnych aktivít. Ukázalo sa, že takéto aktivity sú prospešné, najmä pre deti zo znevýhodneného prostredia. Niektoré skupiny detí si ich však buď nemôžu dovoliť, alebo ich účasť brzdí nedostatočná infraštruktúra, nedostatočná prístupnosť alebo jazykové problémy.
- (22) Deti z rodín s nízkymi príjmami majú obmedzený prístup k určitým službám zdravotnej starostlivosti, ako je zubná starostlivosť, alebo k takým pomôckam, ako sú strojčeky na zuby, korekčné šošovky alebo okuliare. Majú tiež menej príležitostí a zdrojov na to, aby mohli využívať programy prevencie chorôb a podpory zdravia. Príjmová chudoba a iné sociálne determinanty významne ovplyvňujú celkový vývoj a zdravie detí vrátane duševného zdravia a zvyšujú riziko zlého zdravotného stavu v neskorších rokoch. Nevyhnutná je včasná intervencia a prevencia. Lepší prístup k preventívnym a propagačným programom verejného zdravia vrátane očkovania a podpory rodičov môže pomôcť pri dosahovaní lepších výsledkov.
- (23) Prístup k zdravej a udržateľnej výžive je výzvou najmä pre rodiny s nízkymi príjmami. Programy zamerané na zdravé potraviny a zdravú výživu môžu pomôcť pri riešení problémov, akými sú nesprávne stravovanie, nedostatočná fyzická aktivita, obezita alebo užívanie alkoholu a tabaku, a tak znížiť podvýživu a nesprávnu výživu, ktoré sú viac rozšírené u detí zo znevýhodneného prostredia. Skúsenosti spojené s pandemiou ochorenia COVID-19 ukázali význam školských stravovacích systémov pre niektoré deti, ktoré boli počas zákazu vychádzania zrazu pripravené o spoľahlivý zdroj výživy⁵⁹.
- (24) Deti z rodín s nízkymi príjmami, s migrantským pôvodom alebo s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom sú vystavené vyššiemu riziku závažnej deprivácie v oblasti bývania, preplnenia obydlií a energetickej chudoby a sú viac vystavené bezdomovectvu. Výdavky na bývanie sú veľkou záťažou, najmä pre domácnosti s jedným rodičom. Poskytnutie primeraného bývania a zabezpečenie toho, aby deti a ich rodiny dostali primerané ubytovanie v núdzových útulkoch, je dôležitým

⁵⁹

2020 Social Protection Committee annual review of the Social Protection Performance Monitor (SPPM) and developments in social protection policies [Výročné preskúmanie monitora výsledkov v oblasti sociálnej ochrany (SPPM) a rozvoja politík sociálnej ochrany Výboru pre sociálnu ochranu za rok 2020]. Report on key social challenges and key messages (Správa o kľúčových sociálnych výzvach a kľúčových posolstvách), s. 58.

mechanizmom na riešenie sociálneho vylúčenia detí a na minimalizáciu rizika bezdomovectva. S cieľom deinštitucionalizácie detí by sa umiestnenie detí do ústavnej starostlivosti malo využívať ako posledná možnosť, pričom sa zohľadní najlepší záujem dieťaťa. Mala by sa podporovať kvalitná komunitná alebo rodinná starostlivosť. Poskytovanie podpory deťom, ktoré opúšťajú ústavnú starostlivosť, by podporilo ich nezávislý život a sociálnu integráciu.

- (25) Pandémia ochorenia COVID-19 môže mať ďalekosiahle účinky na ekonomické a sociálne životné podmienky rodín a detí a pravdepodobne bude mať neprimeraný vplyv na deti zo znevýhodneného prostredia. Skupiny s nízkymi a strednými príjmami čelia vyššiemu riziku straty príjmu, čo môže mať významný vplyv na čistý príjem domácností v dôsledku zvyšujúcej sa nezamestnanosti a obmedzených možností telepráce. Očakáva sa, že kríza prehĺbi existujúce nerovnosti a pravdepodobne povedie k zvýšeniu počtu domácností ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením. Takisto vytvára značný tlak na dostupnosť služieb. Deti, ktoré zažívajú rôzne formy znevýhodnenia, patria medzi tých, ktorí sú najviac postihnutí pandémiou ochorenia COVID-19. Dištančné vzdelávanie je problematické pre mnohé deti žijúce v domácnostiach bez primeranej podpory rodiny, zručností alebo primeraného vybavenia, a aj pre deti, ktoré žijú v odľahlých alebo vidieckych oblastiach s nedostatočnou digitálnou infraštruktúrou.
- (26) Riešenie sociálneho vylúčenia detí a zníženie sociálno-ekonomického vplyvu pandémie ochorenia COVID-19 si vyžaduje integrovaný, viacrozmerný prístup zameraný na jednotlivca a podporný politický rámec. Posilnenie spolupráce a koordinácie medzi útvarmi na rôznych úrovniach zaručuje účinnú prevenciu a podporuje sociálne začlenenie detí. Popri zabezpečení prístupu ku kľúčovým službám vo všetkých regiónoch a územiach, a to aj prostredníctvom investícií do infraštruktúry služieb a pracovnej sily, je takisto potrebné zlepšiť účinnosť a relevantnosť súvisiacich politik, kombinovať preventívne a nápravné opatrenia a čo najlepšie využiť existujúce nástroje Únie.
- (27) Proces koordinácie hospodárstva a zamestnanosti v rámci európskeho semestra, podporovaný sociálnym prehľadom, poukázal na problém chudoby detí alebo sociálneho vylúčenia detí, pričom určité členské štáty dostali odporúčania pre jednotlivé krajiny. V usmerneniach politik zamestnanosti sa zdôrazňuje význam zabezpečenia prístupu každého, a to vrátane detí, k určitým službám, ako je vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a vzdelávanie a zdravotná starostlivosť, pričom takýto prístup je nevyhnutnou podmienkou na zabezpečenie rovnakých príležitostí.
- (28) Na podporu vykonávania Európskej záruky pre deti a ďalších podporných opatrení sú k dispozícii finančné prostriedky Únie. V rámci navrhovaného Európskeho sociálneho fondu plus⁶⁰ bude potrebné, aby všetky členské štáty vyčlenili primeranú sumu na boj proti chudobe detí alebo sociálnemu vylúčeniu detí. V prípade členských štátov, v ktorých je miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vyššia ako priemer Únie, má táto suma predstavovať aspoň 5 % ich národnej alokácie z Európskeho sociálneho fondu plus. Európsky fond regionálneho rozvoja a InvestEU budú rovnako podporovať investície do podpornej infraštruktúry, ako je sociálne bývanie a zariadenia vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj vybavenie a prístup ku kvalitným a bežným službám. Ako súčasť Plánu obnovy pre Európu a

⁶⁰ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom sociálnom fonde plus (ESF+), COM(2018) 382 final.

nástroja „Next Generation EU“ poskytuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti dodatočné finančné prostriedky Únie na reformy, investície a politiky pre ďalšiu generáciu, deti a mládež, napríklad v oblasti vzdelávania a zručností, ktoré sa majú zahrnúť do národných plánov podpory obnovy a odolnosti⁶¹. Nástroj technickej podpory môže podporovať členské štáty pri navrhovaní a vykonávaní štrukturálnych reforiem v oblastiach vzdelávania, sociálnych služieb, spravodlivosti a zdravia vrátane medziodvetvových reforiem zameraných na boj proti chudobe detí a sociálnemu vylúčeniu detí.

- (29) Členské štáty môžu využiť aj program EÚ pre mlieko, ovocie a zeleninu na roky 2017 – 2023 s cieľom zvýšiť dostupnosť zdravých výrobkov pre deti a zlepšiť informovanosť detí o prínosoch zdravých a udržateľných potravín.
- (30) Toto odporúčanie by sa malo vykonávať prostredníctvom národných akčných plánov prispôbených vnútroštátnym, regionálnym a miestnym okolnostiam. V takýchto národných akčných plánoch by sa mali identifikovať deti v núdzi a prekážky, ktorým čelia pri prístupe k službám, na ktoré sa vzťahuje toto odporúčanie, a pri ich využívaní. Na tento účel by členské štáty mali zapojiť príslušné zainteresované strany vrátane mimovládnych organizácií presadzujúcich práva detí. Pokrok pri vykonávaní tohto odporúčania by sa mal pravidelne monitorovať v rámci európskeho semestra, a to aj prostredníctvom vypracovania príslušných monitorovacích ukazovateľov.
- (31) Toto odporúčanie dopĺňa odporúčanie 2013/112/EÚ, predstavuje výsledok Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv a dopĺňa komplexnú Stratégiu Únie v oblasti práv dieťaťa.
- (32) Týmto odporúčaním sa plne rešpektujú zásady subsidiarity a proporcionality. Nemá vplyv na zásady vnútroštátneho procesného práva a právne tradície členských štátov a nemá za následok rozšírenie právomocí Únie,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

CIEĽ A ROZSAH PÔSOBNOSTI EURÓPSKEJ ZÁRUKY PRE DETI

1. Účelom tohto odporúčania je predchádzať sociálnemu vylúčeniu a bojovať proti nemu zaručením prístupu detí v núdzi k súboru kľúčových služieb.
2. Toto odporúčanie sa vzťahuje na deti v núdzi.

VYMEDZENIE POJMOV

3. Na účely tohto odporúčania sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:
 - a) „deti v núdzi“ sú osoby mladšie ako 18 rokov, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie;
 - b) „deti s migrantským pôvodom“ sú deti, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, bez ohľadu na ich migračný status, a deti so štátnou príslušnosťou členského štátu, ktoré pochádzajú z prostredia migrantov z tretej krajiny, a to prostredníctvom aspoň jedného z ich rodičov narodených v zahraničí;

⁶¹ V súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17 – 75.

- c) „deti v neistých rodinných situáciách“ sú deti vystavené rôznym rizikovým faktorom vedúcim k sociálnemu vylúčeniu, ako napríklad: deti žijúce v domácnosti s jedným rodičom; deti žijúce s rodičom so zdravotným postihnutím; deti žijúce v domácnosti, v ktorej niekto trpí duševnými zdravotnými problémami alebo dlhodobou chorobou; deti žijúce v domácnosti, kde dochádza k zneužívaniu návykových látok alebo domácemu násiliu; deti občana Únie, ktorý sa presťahoval do iného členského štátu, ale jeho deti zostali vo svojom členskom štáte pôvodu; deti, ktoré majú maloletú matku alebo sú maloletou matkou; deti, ktoré majú uväzneného rodiča;
- d) „účinný prístup“ je situácia, keď sú služby ľahko dostupné, cenovo dostupné, prístupné, kvalitné a poskytované včas a keď sú si potenciálni používatelia vedomí ich existencie, ako aj nárokov na ich využívanie;
- e) „účinný a bezplatný prístup“ je situácia, keď sú služby bezplatné, ľahko dostupné, prístupné, kvalitné a poskytované včas a keď sú si potenciálni používatelia vedomí ich existencie, ako aj nárokov na ich využívanie;
- f) „školské aktivity“ sú vzdelávanie na základe hier, rekreácie, športu alebo kultúrnej aktivity, ktoré sa uskutočňuje v rámci alebo mimo bežného školského času, je organizované školou a je súčasťou školských osnov alebo s nimi súvisí;
- g) „zdravé jedlo“ alebo „zdravá výživa“ je vyvážený príjem zdravého jedla, ktoré deťom poskytuje živiny potrebné na ich telesný a duševný vývin a na telesnú aktivitu, ktorá zodpovedá fyziologickým potrebám;
- h) „primerané bývanie“ je obytná jednotka, ktorá spĺňa súčasné vnútroštátne technické normy, je v primerane dobrom stave, poskytuje primeranú úroveň tepelnej pohody a je dostupná za prijateľnú cenu.

HLAVNÉ ODPORÚČANIA

4. Členské štáty sa vyzývajú, aby:
 - a) zaručili deťom v núdzi účinný a bezplatný prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, vzdelávaniu a školským aktivitám, aspoň k jednému zdravému jedlu každý školský deň a k zdravotnej starostlivosti;
 - b) zaručili pre deti v núdzi účinný prístup k zdravej výžive a primeranému bývaniu.
5. Členské štáty by mali identifikovať deti v núdzi a v rámci tejto skupiny vždy, keď je to vhodné, zohľadniť pri navrhovaní svojich vnútroštátnych integrovaných opatrení osobitné nevýhody, ktorým čelia:
 - a) deti bez domova alebo deti, ktoré čelia závažnej deprivácii v oblasti bývania;
 - b) deti so zdravotným postihnutím;
 - c) deti s migrantským pôvodom;
 - d) deti s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom (najmä rómske deti);
 - e) deti, ktoré sú v náhradnej (najmä ústavnej) starostlivosti;
 - f) deti v neistých rodinných situáciách.

PODPORNÝ POLITICKÝ RÁMEC

6. Členské štáty sa vyzývajú, aby vytvorili integrovaný a podporný politický rámec na riešenie sociálneho vylúčenia detí, pričom sa zamerajú na prelomenie medzigeneračných cyklov chudoby a znevýhodnenia a na zníženie sociálno-ekonomického vplyvu pandémie ochorenia COVID-19. Na tento účel by členské štáty pri vykonávaní tohto odporúčania mali:
- a) zabezpečiť súlad politik v sociálnej oblasti, v oblasti vzdelávania, zdravia, výživy a bývania s týmto odporúčaním na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, a ak je to možné, zvýšiť relevantnosť týchto politik, pokiaľ ide o podporu detí, a to integrovaným spôsobom;
 - b) zintenzívniť investície do vzdelávania, primeraných systémov zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrany s cieľom účinne riešiť potreby detí a ich rodín, najmä tých, ktoré sú vystavené sociálnemu vylúčeniu;
 - c) zabezpečiť primerané politiky a zdroje, a to aj prostredníctvom opatrení na začlenenie do trhu práce pre rodičov alebo poručníkov, a podporu príjmu rodín a domácností, aby finančné prekážky nebránili deťom v prístupe ku kvalitným službám;
 - d) riešiť územný rozmer sociálneho vylúčenia s prihliadnutím na špecifické potreby detí podľa osobitných mestských, vidieckych, odľahlých a segregovaných oblastí, a to na základe integrovaného a multidisciplinárneho prístupu;
 - e) posilniť spoluprácu s vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi samosprávami, organizáciami sociálneho hospodárstva, mimovládnyimi organizáciami a inými zainteresovanými stranami a ich zapojenie pri navrhovaní, vykonávaní a monitorovaní politik a kvalitných služieb pre deti;
 - f) prijať opatrenia na podporu začleňovania, ako aj na predchádzanie diskriminácii a stigmatizácii detí v núdzi a na boj proti nim;
 - g) podporovať strategické investície do kvalitných služieb pre deti, a to aj do podpornej infraštruktúry a kvalifikovanej pracovnej sily;
 - h) vyčleniť primerané zdroje na vykonávanie tohto odporúčania a optimálne využívať vnútroštátne fondy a fondy EÚ, najmä Európsky sociálny fond plus, Európsky fond regionálneho rozvoja, REACT-EU, InvestEU, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a Nástroj technickej podpory.

VZDELÁVANIE A STAROSTLIVOSŤ V RANOM DETSTVE, VZDELÁVANIE A ŠKOLSKÉ AKTIVITY, ZDRAVÉ JEDLO KAŽDÝ ŠKOLSKÝ DEŇ

7. S cieľom zaručiť deťom v núdzi účinný a bezplatný prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, vzdelávaniu a školským aktivitám a jednému zdravému jedlu každý školský deň sa členské štáty vyzývajú, aby:
- a) identifikovali a riešili finančné a nefinančné prekážky účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, vzdelávaní a školských aktivitách;
 - b) prijali opatrenia na predchádzanie predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a na jeho zníženie, opätovné zapojenie detí, ktorým hrozí predčasné ukončenie štúdia alebo ktoré predčasne ukončili vzdelávanie alebo odbornú prípravu;

- c) poskytovali podporu vzdelávania deťom s poruchami učenia s cieľom kompenzovať ich jazykové, kognitívne a vzdelávacie medzery;
- d) prispôsobili vybavenie a vzdelávacie materiály v rámci vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj vzdelávacie zariadenia, potrebám detí so zdravotným postihnutím a aby používali inkluzívne metódy výučby a učenia; na tento účel zabezpečili, aby boli k dispozícii kvalifikovaní učitelia a iní pracovníci v oblasti vzdelávania, ako sú psychológovia, logopédi, rehabilitační pracovníci alebo asistenti učiteľov;
- e) zaviedli opatrenia na podporu inkluzívneho vzdelávania a predchádzania segregovaným triedam v zariadeniach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vo vzdelávacích zariadeniach; to môže zahŕňať aj uprednostnenie alebo včasný prístup pre deti v núdzi;
- f) zabezpečili aspoň jedno zdravé jedlo každý školský deň;
- g) zabezpečili poskytovanie vzdelávacích materiálov vrátane kníh alebo uniforiem, podľa potreby;
- h) poskytovali vysokorýchlostné pripojenie, digitálne služby a primerané vybavenie potrebné na dištančné učenie sa s cieľom zabezpečiť prístup k vzdelávaciemu obsahu online;
- i) zabezpečili dopravu do zariadení vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vzdelávacích zariadení, podľa potreby;
- j) zabezpečili rovnaký a inkluzívny prístup k školským aktivitám vrátane účasti na školských výletoch;
- k) vytvorili rámec pre spoluprácu vzdelávacích zariadení, miestnych komunít, sociálnych služieb a subjektov sociálneho hospodárstva s cieľom podporiť inkluzívne vzdelávanie, poskytovať starostlivosť po skončení vyučovania a príležitosti na participáciu na športových, rekreačných a kultúrnych aktivitách, budovať vzdelávacie zariadenia a investovať do nich ako do centier začleňovania a participácie.

ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

8. S cieľom zaručiť deťom v núdzi účinný a bezplatný prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti sa členské štáty vyzývajú, aby:
 - a) uľahčili včasné zistenie a liečbu chorôb a vývojových problémov vrátane tých, ktoré súvisia s duševným zdravím, zabezpečili prístup k pravidelným lekárskeým vyšetreniam vrátane vyšetrení zubov a očných vyšetrení a ku skriningovým programom; zabezpečili včasné liečebné a rehabilitačné následné opatrenia vrátane prístupu k liekom, liečbe a pomôckam a prístupu k očkovacím programom;
 - b) poskytovali ciele rehabilitačné a habilitačné služby pre deti so zdravotným postihnutím;
 - c) vykonávali dostupné programy na podporu zdravia a prevenciu chorôb zamerané na deti v núdzi a ich rodiny, ako aj na odborníkov pracujúcich s deťmi.

ZDRAVÁ VÝŽIVA

9. S cieľom zaručiť deťom v núdzi účinný prístup k dostatočnej a zdravej výžive, a to aj prostredníctvom programu EÚ na podporu konzumácie ovocia, zeleniny a mlieka v školách, sa členské štáty vyzývajú, aby:
- podporovali prístup k zdravému jedlu aj mimo školských dní, a to aj prostredníctvom vecnej alebo finančnej podpory;
 - zabezpečili, aby normy v oblasti výživy v zariadeniach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vo vzdelávacích zariadeniach zohľadňovali osobitné stravovacie potreby;
 - obmedzili reklamu a dostupnosť potravín s vysokým obsahom tuku, soli a cukru v zariadeniach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vo vzdelávacích zariadeniach;
 - poskytovali deťom a rodinám primerané informácie o zdravej výžive pre deti.

PRIMERANÉ BÝVANIE

10. S cieľom zaručiť deťom v núdzi účinný prístup k primeranému bývaniu sa členské štáty vyzývajú, aby:
- zabezpečili, aby deti bez domova a ich rodiny dostali primerané ubytovanie v núdzových útulkoch, urýchlil sa ich presun z takýchto útulkov do trvalého bývania a poskytovali sa im príslušné sociálne a poradenské služby;
 - posúdili a v prípade potreby zrevidovali vnútroštátne, regionálne a miestne politiky bývania a prijali opatrenia na zabezpečenie náležitého zohľadnenia záujmov rodín s deťmi v núdzi vrátane riešenia energetickej chudoby; takéto posúdenie a revízia by mali zahŕňať aj politiky sociálneho bývania a príspevky na bývanie;
 - zabezpečili prednostný a včasný prístup k sociálnemu bývaniu pre deti v núdzi a ich rodiny;
 - zabraňovali umiestňovaniu detí do ústavnej starostlivosti a aby pritom zohľadňovali najlepšie záujmy dieťaťa; zabezpečili prechod detí z ústavnej starostlivosti do kvalitnej komunitnej alebo rodinnej starostlivosti a podporovali ich nezávislý život a sociálnu integráciu.

RIADENIE A PODÁVANIE SPRÁV

11. V záujme správneho riadenia, monitorovania a podávania správ sa členské štáty vyzývajú, aby:

Národní koordinátori záruky pre deti

- vymenovali národného koordinátora záruky pre deti, ktorý bude mať primerané zdroje a mandát, umožňujúce účinnú koordináciu a monitorovanie vykonávania tohto odporúčania;

Identifikácia detí v núdzi

- s cieľom čo najúčinnšie zamerať opatrenia na deti v núdzi a zohľadniť vnútroštátne, regionálne a miestne organizácie a okolnosti zapojili príslušné

zainteresované strany do identifikácie detí v núdzi a prekážok, ktorým čelia pri prístupe k službám, na ktoré sa vzťahuje toto odporúčanie, a pri využívaní týchto služieb;

Národné akčné plány

- c) do šiestich mesiacov od prijatia tohto odporúčania predložili Komisii akčný plán na obdobie do roku 2030 na vykonávanie tohto odporúčania, pričom sa zohľadnia vnútroštátne, regionálne a miestne okolnosti. Akčný plán by mal obsahovať najmä:
 - i) cielené kategórie detí v núdzi, na ktoré sa majú vzťahovať zodpovedajúce integrované opatrenia;
 - ii) kvantitatívne a kvalitatívne cieľové hodnoty, ktoré sa majú dosiahnuť, pokiaľ ide o deti v núdzi, prostredníctvom zodpovedajúcich opatrení, pričom sa zohľadnia regionálne a miestne rozdiely;
 - iii) opatrenia plánované alebo prijaté pri vykonávaní tohto odporúčania, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni, a potrebné finančné zdroje a lehoty;
 - iv) ostatné opatrenia plánované alebo prijaté na riešenie sociálneho vylúčenia detí a prelomenie medzigeneračných cyklov znevýhodnenia, najmä na základe podporného politického rámca stanoveného v odseku 6;
 - v) vnútroštátny rámec pre zber údajov a monitorovanie a hodnotenie tohto odporúčania, a to aj s cieľom vytvoriť spoločný monitorovací rámec uvedený v odseku 12 písm. d);

Osveta

- d) vypracovali účinné opatrenia osvedy zamerané na deti v núdzi a ich rodiny, najmä na regionálnej a miestnej úrovni a za pomoci vzdelávacích zariadení, vyškolených mediátorov, služieb na podporu rodiny, občianskej spoločnosti a organizácií sociálneho hospodárstva, s cieľom zvyšovať informovanosť a podporovať a uľahčovať využívanie služieb, na ktoré sa vzťahuje toto odporúčanie;

Zapojenie zainteresovaných strán

- e) zabezpečili participáciu regionálnych, miestnych a iných príslušných orgánov, detí a príslušných zainteresovaných strán zastupujúcich občiansku spoločnosť, mimovládnych organizácií, vzdelávacích zariadení a subjektov zodpovedných za podporu sociálneho začlenenia a integrácie, práv detí, inkluzívneho vzdelávania a nediskriminácie vrátane vnútroštátnych orgánov pre otázky rovnosti počas prípravy, vykonávania, monitorovania a hodnotenia akčného plánu;

Podávanie správ Komisii

- f) každé dva roky podávali Komisii správu o pokroku pri vykonávaní tohto odporúčania v súlade s národným akčným plánom.

VYKONÁVANIE, MONITOROVANIE A HODNOTENIE

12. Rada víta zámer Komisie:

- a) v kontexte európskeho semestra monitorovať pokrok pri vykonávaní tohto odporúčania vrátane jeho výsledkov a vplyvu na deti v núdzi a v prípade potreby navrhovať členským štátom odporúčania pre jednotlivé krajiny;
- b) spolupracovať s členskými štátmi, národnými koordinátormi záruky pre deti a Výborom pre sociálnu ochranu s cieľom uľahčiť vzájomné učenie, vymieňať si skúsenosti, vymieňať si osvedčené postupy a nadviazať na opatrenia prijaté v reakcii na toto odporúčanie uvedené v príslušných národných akčných plánoch;
- c) na základe správ členských štátov pravidelne podávať Výboru pre sociálnu ochranu správy o pokroku pri vykonávaní tohto odporúčania;
- d) spolupracovať s Výborom pre sociálnu ochranu s cieľom:
 - i) vytvoriť spoločný monitorovací rámec a vypracovať dohodnuté spoločné kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele výsledkov na posúdenie vykonávania tohto odporúčania;
 - ii) v záujme informovanosti na účely tvorby politiky zlepšiť dostupnosť, rozsah a relevantnosť porovnateľných údajov na úrovni Únie vrátane údajov o deťoch v núdzi a ich prístupe k službám, ako aj o primeranosti dávok zameraných na deti a rozsahu pokrytia týchto dávok;
- e) preskúmať pokrok dosiahnutý pri vykonávaní tohto odporúčania a podať Rade správu do 5 rokov po prijatí;
- f) posilniť úsilie o zvyšovanie informovanosti a komunikáciu a zvýšiť šírenie výsledkov a príkladov osvedčených postupov na úrovni Únie a medzi členskými štátmi a príslušnými zainteresovanými stranami.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*